

Τὸ Θέατρο

ZAN ANΟΥΪΓ : «Γὸ Ἄγριμι».

Ἡ Κυρία Κατερίνα Ἀνδρεάδη συνεχίζοντας τὴν εὐγενική της προσπάθεια γιὰ νὰ γνωρίσῃ στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ τὰ καλύτερα δραματικὰ ἔργα τοῦ παγκοσμίου θεάτρου μᾶς ἔδωσε τελευταίᾳ τὸ «Ἄγριμι» τοῦ Ζὰν Ἀνούϊγ, Ὁ συγγραφεὺς, ἄγνωστος στὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀπὸ τοὺς νέους πού, μέσα σὲ λίγα χρόνια, ἐπεβλήθησαν στὴ γαλλικὴ σκηνή. Τὰ πρῶτα του ἔργα : «Ἦταν ἕνας φυλακισμένος», «Ὁ ταξιδιώτης χωρὶς ἀποσκευές» εἶχαν προκαλέσει τὴν προσοχὴ τῆς κριτικῆς, γιατί ὁ Ἀνούϊγ, ἀποβλέποντας στὴ θεατρικὴ τέχνη μὲ ἱερότητα, ἀδιαφορώντας γιὰ κάθε «ἐμπορικὴ» ἀποψη, εὗρισκε τὰ θέματά του καὶ τὴν ἔμπνευσή του στὶς περίεργες ἐκείνες ψυχολογικὲς συγκρούσεις πού προέρχονται ἀπὸ τ' ἀνήσυχτα προβλήματα τοῦ καιροῦ μας καὶ ἀπαιτοῦν μὴ λύση. Οἱ ἥρωες τοῦ θεάτρου τοῦ νέου συγγραφέως βαθύτατα ἀνθρώπινοι παρὰ τὴν φαινομενικὰ ἐκκεντρικὴ ὑπόστασή τους, τόσο μὲ τὴν σκέψη τους ὅσο καὶ μὲ τὶς πράξεις τους, δικαιολογοῦνται, παρὰ τὸν ὀρθολογισμό τους καὶ παρὰ τὴν αὐτοανάλυσή τους καὶ βρίσκουν τὴν δικαίωσή τους. Στὰ πρῶτα του ἔργα ὑπῆρχε πολλὴ «φιλολογία» ἀσφαλῶς, μὰ στὸ τελευταῖο του : «Τὸ Ἄγριμι» φαίνεται ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὸν φόρτο αὐτὸν καὶ σὰν νὰ ἔχη ξεκαθαρίσει μέσα του τὴ φιλοσοφικὴ του σκέψη. Τὸ δράμα αὐτὸ πού πηγάζει, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, ἀπὸ μὴν ἐξαιρετικὴν περίπτωσι, ἀπὸ τὶς πρῶτες σκηνές του, μὲ ἀληθινὴ δεξιότητι, προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ καὶ δημιουργεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα ὅπου πρόκειται νὰ ἐξελιχθῆ. Μιὰ ἀτμόσφαιρα βαρειά, σὲ πολλὰ σημεῖα καταθλιπτικὴ—ὅπως εἶναι ἡ ἀθλιότης τῆς ζωῆς. Γιατί τὸ θεατρικὸ αὐτὸ κομμάτι ἐμπνέεται ἀπ' αὐτὴν καὶ μόνο κι' ὁ ζοφερός πίνακας πού ἀπλώνει στὰ μάτια μας ὁ συγγραφεὺς, ἂν ἴσως ξενίζει πρὸς στιγμὴν, μᾶς κάνει νὰ σκεφτοῦμε, νὰ σταματήσωμε σὲ ὀρισμένον προβλήματα πού μέσα στὸ ὑποσυνειδητὸ μας προσδοκοῦν τὴ λύση τους, ἢ τὸ ἐξέτασμά τους.

Τί εἶναι τὸ Ἄγριμι πού ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὴν Τερέζα καὶ ὁ τύπος αὐτὸς ὑπάρχει ἄρα γε στὴ ζωὴ, μὲ τὸν τρόπο πού τὸν παρουσιάζει ὁ συγγραφεὺς; Πολλοὶ συνάδελφοι τὸν ἀμφισβήτησαν καὶ τὸ κοινὸ, συνηθισμένο μᾶλλον στὸ εὐκόλο θέατρο πού δὲν τοῦ ἀκονίζει τὴ σκέψη του, ἀλλὰ μιλεῖ μᾶλλον στὸν ἀίσθηματισμὸ του, φάνηκε σὰ νὰ εἶχε χάσει τὰ νερά του. Πιθανὸν μὴ τέτοια γυναικὰ νὰ μὴ τὴν συναντοῦμε συχνά, ἴσως καὶ νὰ μὴ τὴν συναντήσωμε ποτέ στὴ ζωὴ μας. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲ μπορεῖ καὶ νὰ ὑπάρξῃ καὶ ὅτι ὁ τύπος της εἶναι ψεύτικος, ἀπλὸ κατασκευάσμα τῆς φαντασίας καὶ τῆς λογικῆς τοῦ συγγραφέως. Τὰ πιὸ ἀπίθανα, τὰ πιὸ ἀπαράδεκτα πράγματα, μᾶς τὰ προσφέρει συχνότατα ἡ ζωὴ, σὲ τέτοιο βαθμὸ πού νὰ ξεπερνᾷ τὴν πιὸ ἀχαλίνωτη φαντασία μυθιστοριογράφων καὶ δραματικῶν συγγραφέων. Ἔτσι καὶ ὁ Ἀνούϊγ μὲ τὸ «Ἄγριμι» πού, κατὰ τὴ γνώμη μου, δὲν εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ μὲ τὸν τύπο τῆς Τερέζας, πού τὸν ζωντάνεψε καὶ τὸν ἀνέλυσε μὲ βαθειὰν κατανόησι ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς μᾶς παρουσίασε μὴν «περίπτωσι συνειδησεως» σὲ ἄκρον ἐνδιαφέρουσα.

Ἄλλ' ἄς δοῦμε ἀπὸ κοντὰ τὴν ὑπόθεσι. Σ' ἕνα καφενεῖο, σὲ μὴ λουτρόπολη, πάνω σὲ μὴν ἐξέδρα, μὴ ὁμάς μουσικῶν ἀπαθλιωμένων παίζει διάφορα κομμάτια γιὰ τοὺς πελάτες. Ἡ Τερέζα, κόρη ἑνὸς κοντραμπασίστα καὶ μιᾶς βιολονταελλίστριας, πού εἶναι ἐρωμένη τοῦ πιανίστα Γκοστά, ἀπὸ δώ.

δέκα χρονώ, πού άρχισε νά καταλαβαίνει τή ζωή, γνώρισε τήν πιό άθλια εί-
κόνα της κι' αυτό φυσικά επέδρασε στην ίδιουσγκρασία της και στον χαρα-
κτηρά της. "Ωμορφη, άγνή, κοριτσάκι άκόμα, οι πεπωρωμένοι γονείς της τήν
έξεμεταλλεύθηκαν και τήν πούλησαν στην πελατεία των διαφόρων κέντρων.
"Ο Γκοστά, τρελλά έρωτευμένος μαζί της, μολονότι έραστής τής μάνας της,
τήν καταδιώκει μέ τις προτάσεις του. Κάποτε όμως, ένας ξακουστός καλλι-
τέχνης, ο πιανίστας Φλοράν, πλούσιος, σχεδόν άριστοκράτης, χαρακτηήρας
μακάριος, πού σ' έλην του τήν ύπαρξη δέ γνώρισε ούτε τήν δυστυχία, ούτε
τήν φτώχεια, ούτε τόν πόνο, πού δέν υπέφερε ποτέ, τήν έρωτεύεται άγνά και
θέλει νά τήν κάνει γυναίκα του. Οι δικόι της είναι ένθουσιασμένοι μέ τήν πρό-
ταση του Φλοράν, γιατί ο μέλλων γαμπρός τους θά άποβή μιá σπάνια πηγή
έκμεταλλεύσεως. "Η Τερέζα, άδιαφορώντας για τούς κακοήθεις αυτούς ύπολο-
γισμούς, τόν άκολουθεί στο σπίτι του γιατί νοιώθει μέσα της για πρώτη φορά
τό μεγάλο, τό άνιδιοτελές άίσθημα νά τήν πλημμυρίζη. Κ' έδω άκριβώς άρ-
χίζει τό δράμα, ή μεγάλη σύγκρουση πού θά χωρίση τά δυό αυτά πλάσματα.

Μέσα στο παληό μέγαρο του Φλοράν όπου ο πλούτος είναι κάτι τό
κοινό, όπου ή άνεση είναι κάτι τό φυσικό, μέσα στο περιβάλλον τουτο τό
τόσο διαφορετικό, ή Τερέζα νοιώθει τόν έαυτό της ολότελα ξένο. "Όλα τήν
πληγώνουν, ή μακαριότης του Φλοράν, ή ήρεμη άγάπη του, τά βιβλία του,
πού αυτή δέν θά τά καταλάβη ποτέ, ή εικόνα τής μητέρας του, τόσο διαφο-
ρετική άπό τή δική της, και πρό πάντων και κύρια διτι αυτός δέν πόνεσε,
δέν υπέφερε ποτέ ότι ζωή του, σαν αυτή. Πώς αυτός ο άνθρωπος ο τόσο
προικισμένος άπό τή μοίρα θά μπορέσει νά συννενοηθί και νά ζήση μαζί της,
θά μπορέση νά τήν αλλάξει, αυτή, τήν πόρνη, τό έξαθλιωμένο πλάσμα, πού
ώς χθές άκόμα κυλιόταν μέσα στον βόρβορο, έναν βόρβορο ψυχικό και ύλικό.
"Έρχεται όμως μιá στιγμή πού ο Φλοράν κλαίει και τότε ή Τερέζα φωτίζεται,
φαντάζεται διτι τό κλάμμα του προέρχεται άπό οδύνη και χαιρείται γιατί ο ά-
γαπημένος της άρχίζει κι' αυτός νά νοιώθη τόν πόνο. Μά είναι κάτι τό φευ-
γαλέο, τό τυχαίο ίσως, και τά κλάμματα του Φλοράν πιθανόν και νά προ-
έρχονται άπό μιάν νευρική υπερεδιέγερση. Και πάλι ή ίδια, ή πλούσια και ού-
δέτερη άτιμόσφαιρα, περιβάλλει τήν Τερέζα. "Αποκαμωμένη, άπογοητευμένη,
νικημένη άπό μιάν εύτυχία πού δέν καταλαβαίνει, άπό έναν έρωτα πού δέν
μπορεί νά φθάση ίσως, φεύγει άπό τόν άνθρωπον αυτόν για νά γυρίση στους
δικούς της, για ν' αυτοκτονήση, για νά φύγη μακριά, στο άγνωστο; "Ο συγ-
γραφέυς δέν τό καθορίζει. "Η φυγή τής Τερέζας, ή άρνησή της νά δεχθί
μιá τόσο μεγάλη εύτυχία πού τής προσφέρεται θά φανή σέ πολλούς άκατα-
νόητη και παράλογη. Και όμως μου φαίνεται διτι ή γυναίκα αυτή, πού
δέ μπορεί ν' άπαλλαγί άπό τό παρελθόν της, πού νοιώθει στην ψυχή της τό
χάσμα πού τήν χωρίζει άπό τήν άστική κοινωνία, συναντάται στη ζωή. Είναι
μιá επαναστατημένη, μιá υπερήφανη πού, παρά τήν έξαθλίωσή της, τήν φυσι-
ολογική και τήν ήθική, διατηρεί μέσα της άρκετή εύγένεια άνθρώπινη ώστε νά
μη δεχθί μιάν εύτυχία πού δέν θά άίσθανθί ποτέ. Χωρίς ίσως νά τό θέλη ο
"Ανούϊγ θίγει και αυτό τουτο τό πρόβλημα των κοινωνικών τάξεων, αλλά τό
θγει σαν καλλιτέχνης, σαν όξός παρατηρητής, και όχι σαν κοινωνιολόγος μέ
θεωρίες μαρξιστικές τής κακής ώρας. Τό «'Αγρίμι» είναι ένα έργο βαθύτατα
άνθρώπινο, μιá ψυχογραφία, και δέν μπορεί παρά νά έχη άπήχηση στον καλ-
λιεργημένο θεατή πού θέλει νά σκεφθί και νά φθάση σέ συμπεράσματα πάνω
στην άνθρώπινη υπόσταση και στην εύτυχία.

Ἡ κυρία Ἀνδρεάδη μὲ τὸ θίασό της μᾶς προσέφερε μιὰ σπάνια καλ. λιτεχνικὴν ἀπόλαυση, μιὰ παράσταση πραγματικὰ ἀλησμόνητη. Ὡς Τερέζα βρῆκε τόνους ποὺ δὲν μᾶς εἶχε συνηθίσει : μᾶς ἀπεκάλυψε ἕναν καινούργιον ἑαυτό της, πλούσιο, σὲ ἐσωτερικότητα, σὲ ψυχικὸν παλμό, σὲ μεταπτώσεις ψυχολογικές, ποὺ πηγάζουν ἀπὸ βαθύτατην κατανόηση τοῦ δύσκολου αὐτοῦ ρόλου. Ἦταν ὑπέροχη, ἰδίως στὴ δευτέρη πράξη, ὅπου συγκίνησε τὸ ἀκροατήριό της ποὺ ξέσπασε σὲ αὐθόρμητες ἐπευφημίες καὶ χειροκροτήματα. Ἡ Κατερίνα Ἀνδρεάδη εἶναι μιὰ καλλιτέχνης ἐξαιρετικὴ καὶ τὸ θέατρο περιμένει πολλὰ ἀπ' αὐτήν, ἀρκεῖ νᾶχη πάντα τὴν ἴδιαν ἐκλεκτικότητα, τὸν ἴδιον ἐνθουσιασμό καὶ τὴν πίστη γιὰ τὸ θέατρο. Προβλέπω ὅτι ὁ θίασός της εἶναι ὁ μοναδικὸς θίασος πρόζας τοῦ μέλλοντος (στὸ ἐλεύθερο θέατρο) ποὺ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ συγκεντρώσῃ τὰ πιὸ πολυτίμα στοιχεῖα. Κοντὰ της οἱ συνεργάτες της ἀπετέλεσαν ἕνα ὁμοιογενές καὶ πειθαρχημένο σύνολο. Ὁ κ. Ἀποστολίδης ὡς Φλοράν ἀπέδωσε τὸν χαρακτήρα τοῦ πλούσιου καὶ ξένοιαστου καλλιτέχνη μὲ ἀπαλότητα καὶ μέτρο, καὶ βρῆκε στὴ σκηνὴ τῆς δευτέρας πράξεως στιγμὲς ποὺ μᾶς συγκίνησαν. Ὁ κ. Λαμασιώτης ὡς πατέρας, ὁ κ. Μορίδης ὡς Γκοστά, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι φιλότιμοι ἠθοποιοὶ ποὺ ἔλαβαν μέρος συνετέλεσαν καθενας μὲ τὴν ἐρμηνεία του στὸ λαμπρὸ σύνολο ποὺ μᾶς ἀφῆκε πράγματι ἀνεξάλειπτες ἐντυπώσεις.